

Egy pongyola szövegezésű mondat margójára

Holdampf Gyula kollégámnak az Erdészeti Lapok 2025. májusi számában („Visszatekintés az 1996. évi erdőtörvény megalkotására”, p. 169.) tett észrevétele jogos, hiszen a jogalkotás egy nagy közösségi munka. Ugyanakkor a szövegkörnyezetből világosan kitűnik az, hogy a hivatkozott mondatom lényege nem az, hogy két vagy sok személy vesz részt a jogalkotásban, hanem az, hogy van-e közöttük erdőmérnök-jogász. Pongyola fogalmazásom következményeként Holdampf Gyula kolléga reflexiója betekintést eredményezett a jogalkotás bonyolult folyamatába, amiből én a következő tanulságot emelem ki.

Az 1993-ban létrehozott „ad hoc” munkacsoportnak általam tisztelt tagjai között ismereteim szerint egyetlen erdőmérnök-jogász sem volt. Dr. Mikó Zoltán pedig nem ismerhette a tulajdonosi jogok korlátozásának szakmai-pénzügyi következményeit, hiszen ő jogász volt.

Áttekintve az egész hosszú folyamatot, az ember szemét kiszúrja az, hogy a jogalkotás egész folyamatában valószínűleg nem volt erdőmérnök-jogász végzettségű kolléga! Ha ilyen végzettségű kolléga a szakmában a rendszerváltás idején nem volt, az a korábbi évtizedek erdészeti főhatóságának mulasztása volt, mert erdőmérnök-jogászra még a szocializmus évtizedei alatt is szükség lett volna.

Felteszem, hogy a természetvédelem és a vadásztársadalom érdekei fölött jogászok hada örködött a jogalkotás egész folyamatában.

Sajnálatos módon szakmánkra a *ius murmurandi* (a morgás joga) a jellemző. Egymás között panaszkodunk a túltartott vadlétszámról és a természetvédelem túlhatalmára, ugyanakkor nem ismerjük fel azt az alapvetést, hogy egy polgári demokráciában a fontos ügyek elintézésének kiemelt és többnyire egyetlen eszköze a jog.

A jogi ismeret hiányából fakadó behozhatatlan hátrányt magam is megtapasztaltam a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban. Okulásként leírom vesszőfutásomat.

2005-ben az utolsó rám terhelte munkatervi feladatot a miniszter úr rendelte el. A feladat címe rövidítve: az Erdészeti Főosztály tegyen javaslatot az osztatlan közös tulajdonú erdőterületek csökkentésére.

A feladat elvégzésére az ügyben érintett társfőosztályok részvételével munkabizottság alakult. Az erdészeti ágazatot én képviseltem *jogi végzettség és jogi támogatás nélkül*.

A feladatot kissé bővebben értelmezve, Főosztályunk a következő öt javaslattal élt: az öröklési rend szabályozása, hogy az erdőtulajdon egy mérték alatt ne aprózódjon tovább; a földrészlet kétféle történő megosztása az aktív és passzív erdőtulajdonosok szétválasztásával az erdészeti hatóság kezdeményezésére; a Nemzeti Földalap (NFA) részéről csoportos vételi ajánlat a tulajdonostársak felé; az osztatlan közös tulajdon megszüntetése árveréssel, önálló törvénnyel, német példa alapján; az osztatlan közös tulajdon megszüntetése közérdekű kisajátítással/állami tulajdonba vétellel a presszionális során a fokozatosság elvének szigorú betartásával.

A munkában az alaphangot a Jogszabály-előkészítő Főosztály ekként fogalmazta meg: „...aggályosnak látom azokat a javaslatokat, amelyek a magánerdő-tulajdonosok gazdálkodásának számunkérése, továbbá támogatásokkal való ösztönzése helyett megoldásként a magánerdő tulajdonjogának elvonását, a Nemzeti Földalap vagyongazdálkodásába helyezését, a

tulajdonos rendelkezési jogának korlátozását, az öröklési rend megváltoztatását célozzák...”

Összegezve ajánlásunk az, hogy mielőtt más ágazat törvényeinek módosítását kezdeményeznénk, az FVM feladatkörén belül lenne indokolt az erdőtörvény követelményeinek betartását elősegíteni az erdészeti hatósági munka megerősítésével, az ellenőrzések szigorításával.”

A munkabizottság jogász tagjai pedig a közérdekű kisajátítással kapcsolatban azt az álláspontjukat fogalmazták meg, hogy hazánkban a tulajdonosnak semmilyen mulasztása vagy alkalmatlansága nem képezhet jogalapot a tulajdonelvonásra.

Ezzel az alapállással a minisztérium jogásza büntetlenül elszabotálták a miniszter által elrendelt munkát, ami ellen én az erdőmérnöki diplomámmal tehetetlen voltam. Ugyanis négy javaslatunk a Polgári Törvénykönyvet (Ptk.) érintette. Hiába hoztam fel példákat a régi polgári demokráciákból, ezek az érvek a semmibe hullottak. Az alábbiakban idézek a „A földtulajdon megszerzésére, valamint a föld-haszonbérletre vonatkozó jogi szabályozás az EU-ban” című tanulmányból.

Dánia: „Abban az esetben, ha egyik örökös sem vállalja a művelést, akkor a föld az államra száll...” Svédország: „Az árverés során a gazdaságot művelni nem kívánó tulajdont szerző fél két éven belül köteles újabb árverésre bocsátani a földet olyan személynek, aki azt hasznosítja.” Skócia: „Abban az esetben, ha akár a törvényes, akár az ezzel ellentétes végrendeleti öröklés miatt több személy öröklő a gazdaságot is, és a megosztásban megegyezni nem tudnak, vagy az ingatlan nem megosztható, a farmot árverésen kell értékesíteni.”

Ugyanis az nem megy, hogy támogatással felszerelnek egy gazdaságot, majd a kedvezményezett halála után azt az örökösök szétszedik. Valahol másutt olvastam, hogy Svédországban és Észak-Rajna-Westfália tartományban az erdőt csak egy személy örökölheti. Az öröklés szabályozására és a tulajdonelvonásra felhozott példáim süket fülekre találtak.

A munkabizottság jogász tagjai kizárólag a közigazgatási szabályzórendszerrel történő ösztönzés módszerét (SZJA és illetékkedvezmény) találták elfogadhatónak, de ismereteim szerint még ebből sem lett semmi. (Közben ugyanis 2007-ben véglegesen nyugdíjba vonultam.)

Akkoriban a 811 000 hektárnyi magántulajdonú erdőnek 29 százalékán – 238 000 hektáron – nem volt nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó, nem folyt gazdálkodás, és nem volt vagyongvédelem. Kiemelem, hogy a nemes nyár és az alföldi fenyő állományok kizárólag emberi tevékenységgel tarthatók fenn, a magukra hagyott akácok pedig leromlanak.

Az Állami Erdészeti Szolgálat 2004. évi felmérése szerint az ún. működésképtelen magánerdőekben a vágásérett akác

és nemes nyár állományok területe 37 000 ha volt, melyen mintegy 34 Mrd Ft értékben, 6 millió m³ faanyag állt. (Vágás-érett korú fenyves még kevés volt.)

Hogy ennek az óriási összegnek nem volt motiváló ereje a gazdálkodás megindítására, annak legfőbb oka az elaprózott tulajdon és az osztatlan közös tulajdon igen magas aránya volt, *tehát a rossz tulajdoni szerkezet.*

Ezen pedig csakis a tulajdonviszonyokba való beavatkozással lehet javítani hosszú távon óriási költséggel, a NFA aktív szereplésével. Szakmai indoklásom nem győzte meg a Minisztérium jogászait.

Inkább százezer hektáron menjen tönkre az erdő, és vesszen el az erdőfenntartás pénzügyi forrása, de a Ptk. módosíthatatlan!

Jó lenne most, húsz év távlatában a fent jelzett 37 000 hektáron felmérni a veszteséget hektárban, köbméterben és forintban!

A munkatervi feladat teljesítését ellehetetlenítette a Jogszabály-előkészítő, valamint a Földügyi és Térinformatikai Főosztály azon véleménye is, mely szerint a magánerdő-gazdálkodás működőképességét nem a tulajdonviszonyokba való beavatkozással kell javítani, *hanem presszionálással, nevezetesen bírság kivetésével és erdőgazdálkodó miniszter általi kijelöléssel.* Ezzel az eszköztárral akarták elérni azt, amire nem képezett elegendő ösztönző erőt a 34 Mrd Ft elérhető árbevétel! Kérdésem: *a gazdálkodó miniszter általi kijelölése nem sértette a tulajdonjogo?*

Ceterum censeo, egy polgári demokráciában a tulajdonjog korlátozását az erdőtörvényben csakis egy szakmai tapasztalattal és elhivatottsággal rendelkező, megfelelő pozícióban lévő erdőmérnök-jogász képes megszabni szigorú jogi

feltételek keretei között, mivel a tulajdonjog alkotmányban rögzített Alapjog.

Ennek rendező elveit újra felsorolom: *alapos közérdek alapján; a közérdekkel arányos mértékben; a legkisebb presszió elvét betartva; aki az arányosságot meghaladó mértékben korlátoz, az fizet elvek alapján.*

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy korlátozások ne jelenjenek meg törvényi kereten kívül! Ehhez a munkához sürgősen újra kell alkotni az arányosság mércéjét, mert az a szocializmus évtizedei alatt elveszett.

Az erdőmérnök-jogásznak pedig a jogalkotás teljes folyamatában részt kell vennie, és a különböző fórumokon megjelenő, erdővel kapcsolatos igények esetében mindig meg kell mondani, hogy eddig és ne tovább! *Ezért szükséges az erdőhöz fűződő alapos közérdek teljes körű kimunkálása.*

A széles körű társadalmi egyeztetés fontos, de nem helyettesíti az erdőmérnök-jogászt a jogalkotás hosszú folyamatában!

A végső érvem: a jogászok elleni vitákban csakis velük egy nyelven érvelő és beszélő, erdőmérnök-jogász lehet eredményes! A szakmában pedig tudatosítani kell azt, hogy a természetvédelem túlhatalma és a vadász lobbis brutális ereje kizárólag a tulajdonjog helyreállításával csökkenthető, illetve törhető meg, mert a tulajdonjog Alapjog.

Az Erdészeti Lapok januári és márciusi számában felvetettem a szabályozás alapproblémáit. Ha viszont a szakma nem viszi tovább az ügyet, akkor a két említett írásom ugyanúgy a semmibe hullik, mint ahogyan az 2011 szeptemberében és októberében történt.

Bartha Pál okl. erdőmérnök
Illusztráció: **Getty Images**

